

IN MEMORIAM: ANDREJ MIHEVC

(15. 12. 1952–16. 10. 2024)

Po dolgi in hudi bolezni se je poslovil naš prijatelj in kolega dr. Andrej Mihevc, geograf, jamar in neutrudni raziskovalec krasa. Vso svojo poklicno kariero je preživel na Inštitutu za raziskovanje krasa ZRC SAZU v Postojni, a je svoje izjemno obsežno in vsestransko strokovno znanje kot zelo priljubljen učitelj prenašal tudi na generacije študentov na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in na podiplomskem doktorskem študiju krasoslovja na Univerzi v Novi Gorici. Veliko rezultatov svojih raziskovanj je objavil v različnih publikacijah (COBISS je naštel 763 naslovov), a to je le del njegovega življenjskega opusa. V našem spominu bo ostal tudi tisti najbolj pristen del Andreja, kakršen se je kazal pri terenskem raziskovanju na kraškem površju ali v podzemlju, še zlasti na terenu s študenti po našem krasu in njemu tako ljubem krasu drugod po Balkanu.

Lahko rečemo, da je rojstni kraj Logatec ‚usodno‘ zaznamoval celotno njegovo življenje. Že kot fantiča so ga pritegnili nenavadni pojavi v bližnji okolici, ponor Jačke sredi (takratne) vasi in veliki vodni izviri malo vstran pri Vrhniki in Bistri, neštete vrtače v logaškem Ravniku pa jame, v katerih se je našlo vse mogoče, pa utrdbe na nekdanji rapalski meji in ostanki rimskega zapornega zidu. Nič čudnega torej, da se je že kot srednješolec vključil v Jamarski klub Logatec ter mu ostal zvest do konca življenja in da se je po maturi na postojnski gimnaziji vpisal na študij geografije na ljubljanski Filozofski fakulteti. Zaradi takratne organiziranosti študija žal ni mogel hkrati vpisati še študija arheologije, njegovega drugega vseživljenjskega izziva.

Pod mentorstvom pokojnega profesorja Ivana Gamsa in starejših kolegov na inštitutu v Postojni se je zelo hitro uveljavil kot mladi raziskovalec krasa s tremi pomembnimi prednostmi: neverjetno vztrajnostjo in neutrudljivostjo pri terenskem preučevanju kraškega površja ali podzemlja, nenasitno radovednostjo, ki ga je gnala v nove in nove izzive, ter sposobnostjo povezovanja navidez popolnoma nepovezanih terenskih ugotovitev v nova znanstvena spoznanja.

Slednje se je najprej pokazalo pri njegovem jamarskem delovanju, kjer mu ni bilo dovolj samo odkrivanje novih jam, ampak si je postavil dve temeljni vprašanji, ki sta dodobra zaznamovali njegovo nadaljnje delo: kako je povezano delovanje vode na kraškem površju in v podzemlju (rezultat so njegovi tehtni prispevki k preučevanju kontaktnega krasa) in kaj nam lahko kraške jame povedo o nastajanju krasa. Iskanje odgovorov nanju je lepo sovpadalo z velikimi spremembami v metodah preučevanja krasa, ki so jih prinesle nove metode raziskovanja jamskih sedimentov (paleomagnetizem, radiometrično datiranje, mineraloške raziskave sedimentov, fosili v jamah). Skupaj s kolegi na inštitutu se je vključil v mednarodne skupine raziskovalcev, ki s pomočjo teh metod odpirajo povsem nove poglede na razvoj krasa. Pomemben rezultat takšnega delovanja v mednarodnih znanstvenih krogih, pri katerih ima nesporne

Na terenskih vajah na Baških Oštarijah 5. junija 2016.

zasluge tudi kolega Andrej, je velik ugled slovenskega krasoslovja v svetu. Hkrati je to delovanje naš ‚matični‘ kras, kjer so se v 19. stoletju začele prve znanstvene raziskave krasa, ponovno postavilo v ‚mainstream‘ krasoslovnega preučevanja. Kot tajnik Mednarodne speleološke zveze (UIS) med letoma 2001 in 2009 je veliko prispeval tudi k temu, da ima zveza od leta 2002 stalni sedež prav na postojnskem kraškem inštitutu.

Pri tako obsežnem znanstvenem opusu je težko na kratko in pravilno izpostaviti najpomembnejše rezultate Andrejevega dolgoletnega raziskovanja krasa. Kot prvega velja omeniti odkritje dolgo iskanega prehoda do podzemne Reke v Kačni jami, ki je uspelo logaškim jamarjem daljnega leta 1972. Med študijem geografije ga je profesor Gams usmeril v preučevanje kontaktnega krasa, ki ga je nadaljeval tudi pri magistrskem in pozneje pri doktorskem študiju, vendar je vrsto let manjkalo nekaj bistvenega, kar bi pojasnilo neposredno součinkovanje procesov zakrasevanja na površju in v globini. Preobrat je prineslo naključno odkritje ‚nenavadne‘ jame pri Povirju ob gradnji avtoceste avgusta leta 1994, ki je bila na površju, brez stropa ter zapolnjena z rečnim prodom in jamskimi sedimenti. Bil je prvi, ki je uvidel pomen brezstropih jam za razumevanje kraškega površja kot posledico njegovega hitrega korozijskega zniževanja (članek *Brezstropa jama pri Povirju* v reviji Naše jame, 1996).

Razumevanje tega pomembnega odkritja mu je omogočilo tudi novo interpretacijo razvoja Škocjanskih jam in okoliškega površja, s čimer se je intenzivno ukvarjal vse od začetka raziskovalnega delovanja. Uspel je prepoznati večfazni razvoj Škocjanskih jam, od brezstropih jam na površju v neposredni okolici (odkritje sigove kope v brezstropi jami Lipove doline) do današnjega najnižjega rova, po katerem odteka Reka v podzemlje (monografija *Speleogeneza Divaškega krasa*, 2001).

S sodelavci na inštitutu so začeli hitro uporabljati najnovejše metode raziskovanja jamskih sedimentov v tesnem sodelovanju s češkimi, poljskimi in drugimi raziskovalci. Vrsto let je obiskoval jamo Račiška pečina v Podgrajskem podolju in razmišljal o jamskih sedimentih v njej. S kolegi iz raziskovalne skupine so z novimi metodami razkrili in pojasnili sedimentni profil v sigi iz te jame, ki sega 3,4 milijona let v preteklost in velja za enega najbolje ohranjenih jamskih zapisov o spremembah okolja v nekaj zadnjih milijonih let (monografija *Palaeomagnetism and magnetostratigraphy of Karst sediments in Slovenia*, 2008)

Andrej Mihevc se je poleg strokovnega delovanja prizadevno udeleževal tudi pri reševanju širše družbene problematike. Med letoma 2007 in 2022 je bil član Komisije Vlade Republike Slovenije za reševanje vprašanj prikritih grobišč. Neutrudno je iskal jame z morebitnimi posmrtnimi ostanki ljudi, ki so jih pobili med drugo svetovno vojno in neposredno po njej, in aktivno sodeloval pri izkopavanjih ostankov žrtev iz več jam, med drugim iz Krimske jame, Jame pod Krenom in zadnje desetletje iz Jame pod Macesnovo gorico. Sodeloval je tudi pri pripravi Zakona o varstvu podzemnih jam, pri pripravi dokumentacije za nominacijo klasičnega krasa kot dela svetovne dediščine Unesca, pri postavitvi stalne razstave o krasu v Notranjskem muzeju v Postojni itd.

Ni treba naštevati, kaj vse je kolega Andrej napisal v številnih člankih in drugih prispevkih, niti vseh njegovih prispevkov na strokovnih zborovanjih doma in po svetu, saj je vse skrbno zabeleženo v zbirki COBISS. Pa vendar naj na koncu spominskega zapisa še enkrat izpostavim nekaj izbranih dosežkov: večdesetletno delo pri svetovni uveljavitvi Mednarodne krasoslovne šole v Postojni, prvo najdbo črne človeške ribice v izviru Dobličice pri Črnomlju, najdbo fosilnega jamskega cevkarja *Marifugia cavatica* v brezstropi jami v kamnolomu Črnotiče, prvo najdbo neolitskih jamskih risb v jami Bestažovca in najdbo fosilnih ostankov po njem imenovanega izumrlega polha *Glis glis mihevcii*.

In na koncu še utrinek v spomin na našega prijatelja in kolega Andreja, ki kaže njegovo globoko dožemanje krasa kot posebne igre narave: legendarno prvoaprilsko potegavščino skupaj z Matjažem Cundrom o balah sena, ki jih je ‚poplava‘ prinesla s Planinskega polja v izvir Ljubljani v Verdu.

Karel Natek